

sutnIst I shlyahi formuvannya) [Technologiya spilkuvannya (the teacher's commune competence: sunshine and form-setting)]. Glavnik, Kyiv, Ukraine.

9. Mirimanova, M. S. and Obuhova, A. S. (2002). Vospitanie tolerantnosti cherez sotsiokulturnoe vzaimodeystvie [ducation for tolerance through social and cultural interaction]. Ekaterinburg, Russian.

10. TrenIngi z rozvitku komunikativnostI vchitelIv (2009) [Training for the development of community communication] / Ukl. Derbenova, A. Kuntsevska, A. Osnova, Kharkiv, Ukraine.

11. Tyuptya, O. (2000). KomunIkativna kompetentnIst osobistostI [Communal Competency]. Kroki do kompetentnostI ta IntegratsIYi v susplIstvo: naukovy-metodichnyy zbirnik. Kontekst, Kyiv, Ukraine.

12. Savichev, S. S. (2010). Problema razvitiya kommunikativnoy kompetentnosti studentov vyisshey shkoly [The problem of the development of communicative competence of high school students]. Izvestiya Samarskogo nauchnogo tsentra Rossiyskoy akademii nauk, T. 12, №5, 78–80.

13. Skok, A. G. (2007). SotsIalno-psihologIchnI umovi formuvannya komunikativnoyi tolerantnostI u vikladacha vischogo navchalnogo zakladu [Social-psychologic mind forms of communal tolerance in a vadalichnogo primary school foundation] : avtoref. dis. Na zdobuttya nauk. Stupenya kand. psih. Nauk : 19.00.05. Kyiv, Ukraine.

14. Shukurova, I. V. (2006). Razvitie kommunikativnoy kompetentsii studentov v protsesse obucheniya inostrannomu yazyiku [Development of the communicative competence of students in the process of

learning a foreign language] : avtoref. dis. ... kand.ped. nauk. Moscow, Russian.

15. YakIbchuk, M. I. (2013). PedagogIchna model yak osnovna skladova teoretiko-metodologIchnih zasad formuvannya tolerantnostI u studentIv vischih pedagogIchnih navchalnih zakladIv [The pedagogical model is based on the warehouse of theoretical and methodological ambushes for the form of tolerance in students of the main educational institutions]. Visnik LNU ImeniTarasaShevchenka, №3 (262), 279–285.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГЛАДКИХ Жанна Георгіївна – практичний психолог Індустріального коледжу Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко – технологічний університет» м. Кам'янське, аспірант кафедри психології Запорізького національного університету.

Наукові інтереси: становлення і розвиток психолого-педагогічної освіти в Україні.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

GLADKIY Zhanna Georgiyevna – a practical psychologist at the Industrial College of the State Higher Educational Institution "Ukrainian State Chemical Technology University" in Kamensk, postgraduate student of the Department of Psychology, Zaporizhzhya National University.

Circle of research interests: formation and development of psychological and pedagogical education in Ukraine.

Дата надходження рукопису 15.04.2019р.

УДК 378.091.31-051:504

ГЛАДУН Тетяна Святославівна –

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін
та охорони Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова
ORCID ID 0000-0002-0231-1238
email: gladunt@ukr.net

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ЕКОЛОГІЇ З ОСНОВАМИ МЕТОДИКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Людський вплив на природне середовище з кожним роком стає все більш відчутним, і в багатьох випадках його дія перевищує значення природних змін. Адаже безліч локальних антропогенних дій різної інтенсивності, наприклад, від спалювання зібраного опалого листя до роботи потужного нафтового або іншого хімічного комбінату, впливаючи на кругообіг природних процесів, призводять до глобальних змін на планеті. Кожен житель Землі робить свій персональний внесок у погіршення стану довкілля, при цьому відчуває зворотну реакцію у вигляді активізації різних захворювань, погіршення якості питної води і

харчових продуктів, погіршення умов для відпочинку на природі, змін клімату тощо.

Сучасна екологічна ситуація, кризові явища в природі наштовхують учених на думку про необхідність вимагати нової ціннісної орієнтації у стосунках людини з природою, перегляду певних моральних норм, які регулюють поведінку людини в природі. У розв'язанні цих завдань провідну роль має відігравати неперервний процес екологічної освіти і виховання, який має починатися в ранньому дитинстві (дошкільний рівень), коли закладаються основи свідомого ставлення до навколишнього середовища, і продовжуватися протягом усього життя людини – у школі, у ВНЗ, після закінчення

ВНЗ – й охоплювати всі вікові професійні групи. Підгрунтям організації екологічної освіти і виховання мають бути ідеї гуманізму, природодоцільності, розробленні видатними мислителями-педагогами минулого (від Сократа, Я. Коменського, Г. Песталоцці до К. Ушинського і В. Сухомлинського та ін.).

Результатом педагогічної освіти і виховання, як зазначається в Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI ст.), Концепції національного виховання, повинен бути високий рівень екологічної свідомості, що відповідає життєвій позиції та навичкам безпечної діяльності в навколишньому середовищі. Проте на сучасному етапі розвитку екологічної освіти й виховання в Україні спостерігається низький рівень екологічної свідомості і екологічної культури молоді, суспільства. Причиною цього можуть бути:

1. Спроба сформувати суспільну екологічну свідомість, обминувши особистісний рівень. Тільки з урахуванням індивідуальних потреб, здібностей, особливостей кожної дитини можна перебудувати екологічне мислення, повернути особистість до активної безпечної діяльності в галузі довкілля.

2. Відсутні орієнтація на випереджувальний характер в екологічній освіті та вихованні, відставання шкільних навчальних програм з дисциплін екологічної спрямованості від сучасних досягнень відповідних наук (географії, екології, хімії, біології тощо).

3. Не враховується нове соціальне замовлення суспільства на формування екологічної культури кожної людини незалежно від рівня освіти, професійної підготовки.

4. Формування понять здійснюється в більшості випадків не мотивовано, без урахування

пізнавальних інтересів, життєвого досвіду студентів. А тому не знаходить практичного застосування і не стає мотивом діяльності.

5. Недостатня методична підготовка вихователів дитячих садків, учителів початкових класів, учителів-предметників з питань екологічної освіти і виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень свідчить, що проблемами вивчення екології у вищих навчальних закладах займалися: А. Андрейцев, С. Анісімова, Г. Білявський, А. Бродський, Н. Воронков, А. Запольський, В. Кучерявий, О. Подашкін, О. Рибалова та ін.; питаннями екологічної освіти: Л. Білик, Г. Глухова, В. Джигирей, Н. Єфіменко, З. Козак, А. Мельниченко, В. Онопрієнко, В. Петрук, І. Тимчук та ін.; екологічним моделюванням: С. Дерябо, І. Зверев, В. Ковальчук, З. Калмикова, М. Реймерс та ін.

Мета статті – розкрити зміст розробленої програми «Основи екології з методикою викладання» для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, слухачів інститутів післядипломної освіти.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення педагогічної, психологічної і навчально-методичної літератури, порівняння, систематизація, які дали змогу узагальнити теоретичний матеріал та розробити програму «Основи екології з методикою викладання».

Виклад основного матеріалу дослідження. Програма «Основи екології з методикою викладання» для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, слухачів інститутів післядипломної освіти включає нормативні дані та навчально-тематичний план.

Таблиця 1

Нормативні дані								
Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Семінари	Практична робота	Інд. дом. міжсесійні завдання	Всього	Форма звітності
Очно-заочна			21	11	8	+	40	Залік

Таблиця 2

Навчально-тематичний план				
Теми	Кількість годин			
	Лекції	Семінари	Практичні	Всього
I. Основи екології				
Тема 1. Історія виникнення екології.	2	2	–	4
Тема 2. Екологія як наука.				
Тема 3. Взаємодія суспільства і біосфери.	2	2	–	4
Тема 4. Технологічні аспекти взаємодії суспільства і навколишнього середовища.	2	2	–	4
Тема 5. Техногенне забруднення навколишнього середовища і здоров'я людей	2	2	–	4

II. Методика екологічної освіти і виховання				
Тема 1. Методика екологічної освіти і виховання як наука.	1	1	–	2
Тема 2. Особливості методики екологічної освіти і виховання.	–	–	2	2
Тема 3. Теорія та методика екологічної освіти і виховання учнів школи I ступеня.	–	–	2	2
Тема 4. Екологічна освіта і виховання в школі II ступеня	–	–	2	2
Підсумкове заняття (за планом викладача)	–	2	–	2

Питання на залік з дисципліни «Основи екології з методикою викладання».

1. Екскурсія як форма екологічного навчання
Виховання любові до природи у молодших школярів під час екскурсій.

2. Теоретичні основи екологічного виховання дітей молодшого шкільного віку.

3. Екологічне виховання як соціально-педагогічна проблема.

4. Форми неперервної екологічної освіти: дошкільна, шкільна, професійна, вузівська.

5. Екологічна культура особистості. Дослідження поняття «екологічна культура» та її складові: екологічна свідомість, екологічні переконання, екологічний світогляд, наявність готовності до екологічної діяльності, формування відповідального ставлення до навколишнього середовища.

6. Формування екологічної культури на основі інтегрованого підходу до екологічних проблем в системі «природа – наука – виробництво – суспільство – людина».

7. Формування екологічної свідомості; екологічна просвіта – досягається включенням екологічних довідок як фрагментів навчального матеріалу на уроках і позаурочних заняттях.

8. Зміст сучасної екологічної освіти на муніципальному рівні.

9. Зміст сучасної екологічної освіти на регіональному рівні.

10. Провідні принципи екологічної освіти. На основі принципів визначте цілі екологічної освіти.

11. Позашкільна екологічна освіта і виховання, дитячі та молодіжні громадські організації природоохоронного спрямування.

12. Екологічна освіта з питань навколишнього середовища в межах формальної і неформальної освіти.

13. Мета і завдання Всеукраїнської екологічної Ліги у галузі екологічної освіти та виховання.

14. Екологічна освіта учнів у позашкільних закладах: сучасний стан та перспективи.

15. Екологічне виховання – один із найважливіших напрямів сучасної школи.

16. Екологічне виховання при ознайомленні з рослинами, тваринами.

17. Екскурсія – важливий засіб формування екологічної культури.

18. Стежина екологічних знань і вмінь.

19. Зв'язок екологічного й естетичного виховання молодшого школяра, виховання екологічної свідомості.

20. Правові аспекти екологічного виховання.

21. Казка як засіб формування екологічних знань.

22. Рухливі ігри екологічного спрямування як метод екопедагогіки.

23. Державна і громадська підтримка екологічної освіти і поширення екологічної інформації.

24. Міжнародне співробітництво в галузі екологічної освіти.

25. Методологічні проблеми екологічної освіти.

26. Екологічна освіта і виховання у загальноосвітніх навчальних закладах.

27. Стандартизація змісту шкільної екологічної освіти.

28. Становище екологічної освіти в різні історичні періоди.

29. Сучасний стан екологічної освіти в предметах природничо-наукового циклу у загальноосвітніх навчальних закладах.

30. Головні складові системи екологічна освіта.

31. Екологічне мислення, екологічна свідомість – основа екологічної культури.

32. Дайте визначення: «Екологічна культура особистості». Проблеми формування екологічної культури (за С. Лаврушиною).

33. Дайте визначення: «Формування екологічної культури особистості» (за М. Мойсеевим). Назвіть провідні елементи, які є неодмінною частиною діяльності усієї системи екологічної освіти

34. Дайте визначення: «Екологічна освіта», «Екологічне виховання». Охарактеризуйте широке коло концептуальних побудов, сучасних розробок для студентів ВНЗ.

35. Наступність у змісті екологічної освіти. Зв'язок теоретичних знань з практичною діяльністю. Проведення навчальних екологічних практикумів (в лабораторних умовах і в навколишньому середовищі).

36. Екологізація природничо-наукових, і гуманітарних дисциплін. Прикладні і технічні питання, пов'язанні з раціональним природокористуванням і охороною природного середовища на всіх ступенях навчання.

37. Понятійний апарат, необхідний для базової екологічної освіти визначається розділами: «Біосфера», «Проблеми глобальної екології»,

«Проблеми регіональної екології», «Екологія людини», «Соціальна екологія». Охарактеризуйте кожен з них.

38. Вищі навчальні заклади в системі екологічної освіти. Основні напрямки за якими проводиться екологічне навчання студентів вищих навчальних закладів.

39. Концепція екологічної освіти України, як елемент концепції гармонійного розвитку держави, актуальний і важливий державний документ.

40. Стратегічні напрямки і тактичні завдання розвитку екологічної освіти.

41. Зміст та структура формальної та неформальної екологічної освіти.

42. Дошкільна екологічна освіта. Екологічне просвітництво серед батьків в системі дошкільної освіти.

43. Загальна середня екологічна освіта. Основні завдання та загальні пріоритети екологічної освіти.

44. Дисципліна «Основи екологічних знань», як оптимальне співвідношення основних теоретичних знань і практичних навичок, які необхідні для розуміння сталого розвитку, здійснення природоохоронної діяльності.

45. Особливості формування екологічної культури студентів вищих навчальних закладів.

46. Екологічні знання в сучасному освітньому дискурсі.

47. Філософсько-етичні засади екологічної освіти.

48. Освіта як системний чинник формування екологічної культури майбутніх учителів.

49. Система екологічної освіти в загальноосвітній школі в процесі вивчення предметів природничо-наукового циклу.

50. Соціальні та економічні аспекти екологічної освіти.

51. Світовий розвиток і екологія.

52. Природокористування як наука про ставлення людини до природних компонентів.

53. Ресурси промислового виробництва й особливості їх використання.

54. Екологічні проблеми сучасного світу. Найнебезпечніші забруднювачі навколишнього середовища.

55. Підтримання й відновлення, раціональні зміни екологічної рівноваги та природних систем.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Як бачимо, дана дисципліна включає особливості методики екологічної освіти і виховання дітей дошкільного, молодшого, середнього та старшого шкільного віку. Ознайомлення з програмою студентів педагогічних закладів - майбутніх учителів, які викладатимуть екологію у дошкільних та шкільних закладах освіти, озброїть їх необхідним методичним інструментарієм, що сприятиме підвищенню ефективності екологічної освіти і виховання дітей та підлітків.

Підготовка фахівців у галузі екології дозволить значно поліпшити екологічну освіту в Україні, готувати спеціалістів з екологічним мисленням.

Вони повинні розуміти суть екологічних проблем й активно сприяти природоохоронним заходам, відчувати свою відповідальність за стан навколишнього природного середовища.

Подальшого дослідження потребує обґрунтування ефективної підготовки майбутніх фахівців у галузі екології у процесі підготовки до професійної діяльності при вивченні дисциплін екологічного напрямку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Агейкіна Р. Основи екології – людина та навколишнє середовище : авторська програма, 1 – 4 класи. *Початкова школа*. 2010. №6. С. 39 – 42.

2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з екології. *Біологія і хімія в школі*. 2002. №5. С. 31 – 33.

3. Рудишин С. Д. Методологічна основа формування змісту професійного навчання й виховання студентів-екологів у вищій школі. *Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук*. 2009. №3. С. 47 – 55.

4. Скиба Ю. Дидактичні принципи підготовки майбутніх екологів до управлінської діяльності на засадах збалансованого розвитку. *Рідна школа*. 2012. № 3. С. 13 – 17.

5. Шматько В. Г., Нікітін Ю. В. Екологія і організація природоохоронної діяльності : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. К. : КНТ, Нац. акад. управління, 2006. 303 с.

REFERENCES

1. Agejkina, R. (2010). *Osnovy` ekologiyi – lyudy`na ta navkoly`shnye seredovy`shhe : avtors`ka programa, 1 – 4 klasy`* [The fundamentals of ecology - man and environment: author's program, 1 – 4 classes]. *Pochatkova shkola*, №6, 39 – 42.

2. Kry`teriyi ocinyuvannya navchal`ny`x dosyagnen` uchniv z ekologiyi (2002) [Criteria for assessing student achievements in environmental education]. *Biologiya i ximiya v shkoli*, №5, 31 – 33.

3. Rudy`shy`n, S. D. (2009). *Metodologichna osnova formuvannya zmistu profesijnogo navchannya j vy`hovannya studentiv-ekologiv u vy`shhij shkoli* [Methodological basis of the formation of the content of vocational training and education of students-environmentalists in high school]. *Pedagogika i psy`xologiya. Visny`k Akademiyi pedagogichny`x nauk*, №3, 47 – 55.

4. Sky`ba, Yu. (2012). *Dy`dakty`chni pry`ncy`py` pidgotovky` majbutnix ekologiv do upravlins`koyi diyal`nosti na zasadax zbalansovanogo rozvy`tku* [Didactic Principles of Preparing Future Ecologists for Management Activities on the Basis of Sustainable Development]. *Ridna shkola*, № 3, 13 – 17.

5. Shmat`ko, V. G. and Nikitin, Yu. V. (2006). *Ekologiya i organizaciya pry`rodooxoronnoyi diyal`nosti* [Ecology and organization of environmental activity] : navch. posib. dlya stud. vy`shh. navch. zakladiv. Nacz. akad. Upravlinnya, KNT, Kyiv, Ukraine.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГЛАДУН Тетяна Святославівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін та охорони Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Наукові інтереси: теорія і методика професійної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

GLADUN Tetjana Svyatoslavivna – candidate of pedagogical sciences, associate professor of department of general and technical disciplines but labour protection of the National pedagogical university of the name of M. P. Dragomanov.

Circle of research interests: theory and methodology of trade education.

Дата надходження рукопису 25.03.2019р.

UDC 37.012

HUZYK Nadiya Mykolayivna –

Candidate of Physics and Mathematics Sciences, Associate Professor of the Department of Engineering Mechanics
ORCID ID 0000-0002-5609-4830
e-mail: hryntsiv@ukr.net

LISHCHYNSKA Khrystyna Ivanivna –

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Engineering Mechanics
ORCID ID 0000-0002-0084-6351
e-mail: k_lichch@meta.ua

PETRUCHENKO Oksana Stepanivna –

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Engineering Mechanics
ORCID ID 0000-0003-2304-8149
e-mail: voksanietko@gmail.com

PINCHUK Iryna Volodymyrivna –

Candidate of Economics, Scientific Collaborator of Center of Language Testing
ORCID ID 0000-0002-9518-0774
e-mail: i_leopolis@ukr.net

TERESHCHUK Oksana Volodymyrivna –

Candidate of Physics and Mathematics Sciences, Senior Lecturer of the Department of Engineering Mechanics
ORCID ID 0000-0002-6444-0609
e-mail: ok.flyud@gmail.com

WAYS AND METHODS OF QUALITY IMPROVEMENT OF MILITARY EDUCATION

Statement and justification of the relevance of the problem. In recent decades, the science has been developing very rapidly; the knowledge loses its relevance every 3-5 years, particularly in connection with free access to unlimited sources of information and the speed of their transmission. This fact causes a considerable burden on students, since the amount of knowledge that a graduate of a higher education institute must acquire is increasing year by year. Therefore, if the educational technology is not changed, then the quality and quantity of this knowledge will not be absorbed by the student, which will negatively affect his training as a specialist.

The negative factor influencing the provision of qualitative knowledge and its absolute understanding is reducing the quantity of hours spent on teaching basic disciplines, in particular, on the course “Higher Mathematics”. That induces the teacher to search creatively and to improve his/her pedagogical skills,

which are shown in the ability to choose and apply teaching methods successfully.

Improving the educational process in general and the quality of educational services remains an open question.

Analysis of the recent research and publications. The questions of improving the educational process in general and the quality of providing educational services were studied by M. Kisil [6], V. Kremin [7], O. Lyashenko [8], N. Moskalenko [9] and others. However, despite the large number of studies on the subject, it has not achieved its completeness, and therefore the question of methods for improving the quality of education, in particular the military, needs further study.

We have become acquainted with a broad interpretation of concept “quality of education”, “military education” and “quality of military education”, which help to analyze the comprehensive study of selected issues.